

Můj obchod
se psy
a jiné povídky

JAROSLAV HAŠEK

Česká klasika

**MŮJ OBCHOD SE PSY
A JINÉ POVÍDKY**

MŮJ OBCHOD SE PSY A JINÉ POVÍDKY

Jaroslav Hašek

slovart

Collectors concept by arrangement
with Worth Press Ltd., U.K.

© Nakladatelství Slovart, s. r. o., v Praze roku 2011

Korektury Michaela Šmejkalová
K vydání připravil Jan Pavel
Ilustrace na obálce Josef Lada
Sazbu zhotovil Alias Press, s. r. o., Bratislava
Vytištěno v Číně

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace
nesmí být reprodukována, uložena ve vyhledávacím
systému či šířena jakýmkoliv způsobem – elektronicky,
mechanicky, kopírováním, nahráváním či jinak – bez
předchozího písemného svolení majitelů autorských práv.

ISBN 978-80-7391-505-6

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

www.slovart.cz

1.

Můj obchod se psy

I

Měl jsem již odedávna zálibu ve zvířatech jakéhokoliv druhu. V útlém věku nosíval jsem domů myši a jednou vydržel jsem si hrát se zabitou kočkou po celou tu dobu, kdy jsem byl za školou.

Zajímal jsem se i o hady. Kdysi jsem chytil nějakého hada na kamenité stráni v lese a strožil jsem se odnést si ho s sebou, abych ho dal tetě Anně, kterou jsem neměl rád, do postele. Naštěstí se k tomu přitrefil hajný, který konstatoval, že je to zmije, zabil ji a odnesl, aby dostal zákonitou odměnu. Od 18 let do 24 jevil jsem zálibu pro zvířata hodně veliká. Zajímal mě velbloudi a sloni všeho druhu.

Mezi 24. rokem a 28tým pomalu to klesalo a zájem můj počal budit hovězí dobytek a koně. Přál jsem si mít hřebčinec nebo chov siemenského skotu. Zůstalo to pouhým ideálem a nezbylo mně nic jiného než omezit svou lásku na zvířata menšího druhu. Psům jsem dal přednost před kočkami a kolem třicátého roku nastaly mezi mnou a příbuznými nějaké různice. Bylo mně vytýkáno, že se neživím nijak řádně a že doposud jsem se nepostaral o to, abych se postavil na nohy.

Krátce rozhodnut prohlásil jsem svým příbuzným, že si vzhledem k svému zájmu a k zálibě ke zvířatům zařídím obchod se psy.

II

Zakládá-li kdo nějaký obchod, tu je nepochybné, že se musí postarat o firmu, která by význačně označovala druh obchodu. Pro tento druh bývá označení „psinec“, což se mně však nezamlouvalo vzhledem k tomu, že jeden můj vzdálený příbuzný je v ministerstvu a že by proti tomu protestoval.

Prosté označení: „Obchod se psy“ též se mně nijak nezamlouvalo, neboť v mých intencích bylo vésti obchodování nějakým vyšším způsobem. V naučném slovníku jsem přišel na jméno „kynologie“, což značí nauku o psech. Pak jsem šel kolem zemědělského ústavu a neštěstí bylo hotovo. Dal jsem tomu název „Kynologický ústav“. Byl to hrdý, učený název, vystihující, jak jsem ve velkých inserátech otiskoval: „Chov a prodej i výměnu a koupí psů na podkladě kynologickém“.

Tyto velké inseráty, ve kterých se slovo kynologický ústav tak často opakovalo, uváděly mne samotného v němý obdiv. Kdo to nezažil, neví, co hrdosti v tom leží a co půvabu. V inserátech jsem sliboval odborné porady ve všech záležitostech psů se týkajících. Kdo si koupí tucet psů, že dostane jedno štěně nádavkem. Pes že jest nejvhodnějším dárkem k jmeninám, biřmovancům, snoubencům, svatebním dárkem, darem k jubileu. Pro děti že jest to hračka, která se tak snadno nepoláme a neroztrhá. Věrný průvodčí, který vás v lese nepřepadne. Všechny druhy psů jsou stále na skladě. Přímé spojení s cizinou.

Při ústavě vychovatelna pro nezpůsobné psy. V mém kynologickém ústavě se odnaučí za čtrnáct dní nejzuřivější pes štěkat a kousat. Kam se psem o prázdninách? Do kynologického ústavu. Kde se

pes naučí panáčkovat za tři dny? V kynologickém ústavu.

Když si přečetl jeden můj strýc tyto inseráty, potřásl povážlivě hlavou a řekl:

„Ne, hochu, ty nejsi zdravý, nebolívá tě někdy v zadu v hlavě za týlem?“

Já však hleděl s nadějí do budoucnosti a nemaje dosud ani jednoho psa, čekal jsem dychtivě na nějakou objednávku a hledal jsem inserátem poctivého a řádného sluhu, vojny prostého, který až mu psi přirostou k srdci, nemusil by znovu na vojnu.

III

Na inserát pod názvem: „Sluha pro chov a prodej psů“ došla spousta nabídek, z nichž některé byly velmi upřímně psány. Jistý venkovský strážník ve výslužbě sliboval, že dostane-li to místo, naučí všechny psy skákat přes hůl a chodit po hlavě.

Jiný psal, že umí zacházet se psy, poněvadž byl po léta zaměstnán u budějovického pohodného a propuštěn pro vlídné zacházení se zabitými.

Jiný žadatel si spletl „kynologický ústav“ s gynekologickým ústavem (pro ženské choroby) a psal, že byl sluhou v porodnici a na ženských klinikách.

Patnáct ze žadatelů mělo absolvovanou právnickou fakultu, 12 bylo absolventů učitelského ústavu. Kromě toho došel i přípis ze „Spolku pro blaho propuštěných trestanců“, abych se na něj obrátil stran místa sluhy, že mají pro mne jednoho velmi řádného propuštěného lupiče pokladen. Některé žádosti byly velmi smutné a beznadějně. Psali např. sami: „Ačkoliv již předem s určitostí vím, že nedostanu toho místa...“

Byl tam v té spustě nabídek muž, který uměl španělsky, anglicky, francouzsky, turecky, rusky, polsky, chorvatsky, německy, maďarsky a dánsky.

Jedno psaní bylo latinské.

A pak došla jednoduchá, ale upřímná žádost: „Velectěný pane! Kdy mám nastoupit službu? V dokonalé úctě Ladislav Čížek, Košíře, u Medřických.“

Když se žadatel tak přímo ptal, nezbylo mně nic jiného než mu odepsat, aby přišel v osm hodin ráno ve středu. Cítil jsem se zavázán velkými díky k němu, že mne zbavil dlouhého, obtížného vybírání.

V osm hodin ve středu nastoupil tedy můj sluha službu. Byl to muž menší postavy, od neštovic, velmi čilý, který když mne ponejprv uviděl, podal mně ruku a řekl vesele: „Počasí se asi do zítřka nevybere. Jestlipak jste už slyšel, že se zas srazily v sedm hodin ráno električky na Plzeňské třídě?“

Pak vytáhl z kapsy krátkou dýmku a pravil, že ji dostal od šoféra firmy Stibral a že kouří uherský tabák. Pak mně sdělil, že u Banzetů v Nuslích je číšnice jménem Pepina, a ptal se mne, zdali se mnou nechovil do školy. Pak počal mluvit o nějakém jezevčíkovi, kterého kdybych koupil, bylo by ho nutno přebarvit a trochu mu zchromit nohy.

„Vy tedy psům rozumíte?“ tázal jsem se radostně.

„To se ví, sám jsem už prodával psy a měl jsem z toho už oplétání před soudem. Jednou jsem si vedl domů boxera a najednou mne zastaví na ulici jeden pán a že prý je to jeho pes, že se mu ztratil před dvěma hodinami v Ovocné třídě. ‚Jak to víte, že je to váš pes?‘ ‚Podle toho, že se jmenuje Mupo. Pojď sem, Mupo!‘ Ani nevíte, jak ten můj pes na něho radostně skákal. ‚Bosko‘, volám na něho, ‚Bosko, fuj.‘ A on zase počal radostně dorážet na mne. Byl to blbeček.

Nejhorší bylo, že jsem u soudu zapomněl, že jsem mu tenkrát říkal Bosko. Ale slyšel i na jméno Buberle a měl se ke mně stejně radostně. Mám se podívat po nějakém psu?“

„Ne, Čížku, můj obchod bude veden reelně. Počkáme na kupce a prozatím si prohlédneme inseráty v rubrice ‚Zvířectvo‘, kdo co prodává, jaké druhy psů. Podívejte se, zde jedna paní chce prodat z nedostatku místa ročního bílého špicla. Jsou špiclíci opravdu tak velcí, že tolik překáží? Jděte tedy do té Školské ulice a kupte ho, zde vám dávám 300 korun.“

Rozloučil se se mnou s ujištěním, že přijde co nejdřív, a vrátil se za tři hodiny, ale v jakém stavu! Tvrdý klobouk měl naražený až přes uši, strašně se kýmácel se strany na stranu, jako by chodil za mořské bouře po palubě, a pevně v ruce svíral provaz, který táhl za sebou. Podíval jsem se na konec provazu. Tam nebylo nic.

„Nu – jak – pak – se – vám líbí – pěkný kousek, co? – Nejsem – tu s ním brzy –“ (počal škytat, vrážděje do dveří pokoje) „– podívejte se na jeho uši – tak pojď, mamlase – ten se staví – co? Nechtěla ho ani prodat –“

Vtom se otočil a podíval se na konec provazu. Vytréštil oči, vzal konec do ruky, ohmatal a zaškytal: „Před ho – ho-dinou ještě tam – tam by-byl...“

Sedl si na židli, spadl s ní okamžitě a šplhaje se po mých nohou do stojací polohy řekl vítězoslavně, jako kdyby objevil něco báječného: „Von nám tedy patrně utek.“ Posadil se na židli a počal chrápat.

Tak nastoupil prvního dne službu.

Díval jsem se z okna na ulici. Tam pobíhali v ruchu frekvence různí psi. Připadalo mně, že každý z nich

je na prodej, zatímco ten člověk vedle tak ukrutně chrápe. Pokusil jsem se ho vzbudit, máje fixní ideu, že přijde nějaký kupec a koupí si ne jednoho, ale velkotucet psů.

Nikdo však nepřicházel a stejně marné bylo ho budit. Dosáhl jsem jen toho, že se mně svezl se židle. Za tři hodiny se konečně sám probral a protíraje si oči řekl chraplavým hlasem: „Myslím, že jsem provedl něco špatného.“

Počal se upamatovávat na jednotlivé podrobnosti, rozhovořil se o špiclíku, jak byl krásný a jak mu ho ta paní prodala velice lacino. Dal za něj deset korun, poněvadž jí řekl, že přijde do moc dobrých rukou. Pak vykládal, jak ten pes s ním nechtěl jít a jak ho zmlátil. Přešel pak rychle k tomu bodu, že má jednoho hostinského známého dole na Smíchově, a tak že se tam zastavil. Bylo tam též několik jeho známých. Pili nějaké víno a likéry. Člověk je velmi křehký tvor.

„Dobře,“ pravil jsem, „jak víte, dostal jste 30 korun, vrátíte mi tedy dvacet.“

Nebyl přiveden nijak do rozpaků: „Měl bych vám opravdu vrátit dvacet korun, ale myslil jsem, že vám udělám radost. Stavil jsem se také na Švihance a tam jsem dal u nějakého Krátkého závdavkem na štěňata deset korun. Mají tam takovou divnou, zajímavou fenku a ta je březí. Budeme žádostivi, jaký druh štěňat vrhne. Hlavní věc, že už je máme zamluveny. Pak jsem šel kolem Paliárky, tam mají na prodej krásnou ramlici...“

„Vzpamatujte se, Čížku, vždyť nemám obchod s králíky.“

„Což jsem řekl ramlici?“ pravil sluha. „To je mýlka. Chtěl jsem říci: fenu skotského ovčáka. Je též březí, ale tam jsem nedal zálohu na štěňata, nýbrž těch

deset korun zálohy jen na tu fenu, štěňata zůstanou majiteli a pro fenu pošleme, až vrhne štěňata. Pak jsem šel Krocínovou ulicí...”

„To už jste neměl peněz...”

„Ano, správně, to už jsem nijakých peněz u sebe neměl. Kdybych byl měl peníze, má tam nějaký pan Novák na prodej velkého chlupatého psa, dal bych mu na něj také zálohu, aby nám byl k dispozici. Nyní se seberu a půjdu do té Školské ulice. Ten špicl jistě se už vrátil domů, když mně utekl. Za hodinu jsem s ním zde.”

Čížek dostal slovu. Vrátil se ještě dřív než za hodinu, úplně střízlivý a udýchaný. K mému velkému překvapení přivlékl černého špicla.

„Nešťastníku,” zvolal jsem, „vždyť ta paní inserovala, že prodá bílého špiclíka!”

Chvíli se zaraženě díval na psa a pak beze slova s ním vyběhl ven. Vrátil se za dvě hodiny s děsně špinavým zabláčeným bílým špiclem, který se tvářil velice divoce.

„To byl s tím špiclem omyl,” řekl Čížek, „ona ta paní v té Praze ve Školské ulici měla dva špiclíky, černého a bílého. Ta měla radost, když jsem jí přivedl toho černého nazpátek.”

Podíval jsem se přivedenému psu na známku. Měl známku ze Žižkova. Bylo mně náhle tak, že jsem myslil, že bych měl vlastně plakat, ale opanoval jsem se. (Čížek zatím známku sundal s poznámkou, že je to vždy nebezpečné.)

V noci mne probudilo škrábání na dveře. Otevřel jsem a černý špic, starý známý od odpůldne, radostně štěkaje, vrazil do bytu. Snad se mu po nás stýskalo, nebo měl daleko domů. Buď jak buď. Měl jsem tedy už dva psy a nyní bylo třeba jen kupce.

IV

Kupec se dostavil ráno asi v deset hodin. Rozhlédl se po bytě a tázal se: „Tak kde máte ty své psy?“

„Nemám jich doma,“ řekl jsem, „kromě dvou špiclíků, černého a bílého, které vychovávám a kteří jsou už zamluveni pro pana arcivévodu do Brandýsa. Své psy mám na venkově vzhledem k tomu, aby byli na čerstvém vzduchu a netrpěli hmyzem a nešovicemi, čemuž se v městě neubrání ani nejpečlivější obchodník se psy. Zásadou našeho kynologického ústavu je poskytnout našim psům možnost volného výběhu, a tak venku, kde máme ty své psince, každé ráno rozpráší je sluha po kraji a psi se nevrátí až večer. Má to též tu výhodu, že psi se naučí počínat si samostatně, neboť si sami vyhledávají přes den potravu. Máme najaty pro ně velké revíry, kde se mohou živit zvěří všeho druhu, a měl byste vidět, jak je to komické, když takový trpaslíček ratlíček zápasí se zajícem.“

Pánovi se to velice líbilo, neboť pokyvoval hlavou a řekl: „To máte tedy též na prodej hodně zlé psy, vycvičené na hlídání?“

„Ó, zajisté. Mám v zásobě psy tak strašlivé, že nemohu posloužit ani jejich fotografií, neboť by byli málem rozsápali samotného fotografa. Mám na skladě psy, kteří již roztrhali zloděje.“

„Právě takového bych si přál,“ řekl kupec, „mám sklad dříví a nyní v zimě bych se rád opatřil dobrým hlídacím psem. Můžete mně ho ze svého psince do zítřka odpoledne přivést, přišel bych se sem na něho podívat?“

„Ó, prosím, beze všeho, pošlu hned sluha pro něho. Čížku!“ Objevil se s líbezným úsměvem a hned se domníval, že už toho pána někde viděl.

„Čížku,“ řekl jsem, dáváje mu znamení, „pojedete pro toho nejhoršího hlídacího psa. Jak se jmenuje?“

„Fabián,“ s ledovým klidem řekl Čížek, „jeho matka byla Hexa, je to strašlivý pes. Roztrhal a sežral už dvě děti, poněvadž ho omylem dali dětem k hraní a ony si chtěly na něho vylézt. Pokud se týče zálohy...“

„Ach, ovšem,“ řekl kupec, „zde je čtyřicet korun zálohy, co bude stát?“

„Sto korun,“ řekl Čížek, „a zlatku ocasného; máme také lacinějšího, za osmdesát korun, ale ten ukousl jednomu pánovi, který ho chtěl pohladit, jen tři prsty.“

„Chci tedy toho horšího.“

A Čížek se vypravil se zálohou čtyřiceti korun hledat hlídacího psa a do večera přivedl melancholického klacka, který se, chudák, sotva vlekl.

„Vždyť je to chcípák,“ zvolal jsem s úžasem.

„Je však laciný,“ pravil Čížek, „potkal jsem jistého řezníka, který ho právě vedl k rasovi, že už prý mu nechce táhnout a že začíná kousat. Tak myslím, že z něho bude výborný hlídací pes. Ostatně, jestli tam bude pořádný zloděj, tak ho otráví, a ten pán si půjde k nám koupit jiného.“

Chvíli jsme o tom debatovali, pak Čížek psa vyčesal a uvařili jsme mu rýži se šlachami. Sežral toho dva hrnce a vypadal stále tak pasivně a uboze. Lízal nám botu, chodil po pokoji beze všeho zájmu a bylo vidět, že má zlost, že s ním jeho pán přece nedošel až k tomu rasovi.

Čížek učinil ještě jeden pokus udělat ho hroznějším. Poněvadž byl ten pes žlutý a bílý, vlastně šedivý, namaloval mu tuší velké, černé pruhy přes tělo, takže pak vyhlížel jako hyena. Pán, který si přišel pro něho druhého dne, zděšeně couvl, když ho uviděl.

„To je strašný pes,“ zvolal.

„Domácím lidem neudělá nic, jmenuje se Fox, zkuste ho pohladit.“ Kupec se zpěchoval, tak jsme ho v pravém slova smyslu přivlekli k té obludě a přinutili ho, aby ji pohladil. Hlídací pes počal mu lízat ruku a šel s ním jako beránek.

A do rána toho pána úplně vykradli.

V

Přiblížily se Vánoce. Mezitím jsme černého špice pomocí kysličníku vodičitého zbarvili na žluto a z bílého špice udělali černého natřením roztoku dusičnanu stříbrnatého. Oba psi při těch manipulacích strašně vyli, což dělalo dojem, že kynologický ústav disponuje místo dvěma psy aspoň šedesáti.

Zato jsme měli hojnost štěňat. Čížek podle něho trpěl chorobnými představami, že štěňata jsou základem blahobytu, a tak před Vánocemi nosil v kapsách zimníku samá štěňata. Poslal jsem dogu a přinesl mně štěňata jezevčíka. Poslal jsem pro stájového pinče, přinesl mně štěně foxteriéra. Měli jsme celkem 30 štěňat a kol 120 K dali jsme zálohy.

Přišel jsem na myšlenku najmout si v Praze na Ferdinandově třídě před svátky krám, dát tam stromeček a prodávat tak štěňata pěkně ozdobená pestrými stuhami pod heslem: „Nejradošnější Vánoce způsobíte svým dětem, koupíte-li jim zdravé štěňátko.“

Krám jsem najal. Bylo to tak asi týden před svátky.

„Čížku,“ řekl jsem, „odnesete štěňata do našeho krámu v Praze, koupíte stromek, hezky velký, umístíte tam za výkladem pěkně štěňátko, koupíte mech, zkrátka spoléhám na vás, že to nějak vkusně zaranžujete. Rozumíte?“

„Zajisté. Budete mít radost.“ Odvezl štěňata v bednách na ručním vozíku a odpoledne šel jsem se tam podívat, jakou radost mně způsobil a jak pěkně zaranžoval výkladní skříň.

Zástup lidu před krámem mne poučil, že o štěňata je obrovský zájem. Přišel však blíže, slyšel jsem z davu zuřivé volání: „To je neslýchaná surovost; kde je policie, divíme se, že se něco takového trpí!“

Když jsem se protlačil k výkladní skřini, nohy div pode mnou neklesaly.

Čížek, aby to pěkně zaranžoval, rozvěsil dva tucety štěnat po větvích velkého vánočního stromku, jako by to bylo cukroví. Visela tu, nebožátka, s vyplazenými jazyky jako středověcí loupežníci, rozvěšení na stromě! A pod tím byl nápis:

„Nejradostnější Vánoce způsobíte svým dětem, koupíte-li jim zdravé, roztomilé štěňátko.“

A to byl konec kynologického ústavu.

Tři muži se žralokem

Strávili jsme bouřlivě celou noc, o čemž nemůže být pochybnosti, když celá společnost sestávala z redaktora časopisu Svět zvířat, krotitele hadů a majitele blešího cirkusu Mesteka a majitele kolotoče, americké houpačky a střelnice Švestky. Všichni jsme byli lidé dosti pochybné existence, a kdybychom byli měli navštívenky, každý z nás by si musil dáti natisknouti, neměl-li býti považován za podvodníka, ku svému titulu slůvko „bývalý“. Tedy: bývalý redaktor Světa zvířat, bývalý krotitel hadů, bývalý majitel kolotoče atd. Potloukají-li se po světě exkrálové a excísařové, proč by nemohl někde existovat exmajitel blešího cirkusu.

K ránu, když jsme surově vyhnali z jedné kavárny skupinu nevinných studentů, dostavilo se uklidnění, či spíše reakce. Přestala se nám líbit i harmonika i citera i vřeštění opilé dámské kapely i rvačky v lokálech i zakročení policejních strážníků.

Řekli jsme si, že půjdem na procházku po Praze. Když jsme přišli do Dlouhé třídy, počalo nás zajímat, že u jednoho obchodu, kde tenkrát prodávali mořské ryby, snaží se personál pověsit do výkladní skříně nějaký předmět, vyplňující seshora dolů celou výkladní skříň, nějaké zvíře podobající se rybě. Krotitel hadů Mestek domníval se, že je to tuleň, majitel kolotoče a americké houpačky Švestka říkal, že je to mořská panna, a já, bývalý redaktor Světa zvířat, šel jsem se optat opatrně do krámu, co je to za rybu.

„Je to mladý žralok,“ byla odpověď, „to není ryba, ono to rodí živá mláďata.“

„Ale, ono to je chcíplé, prosím,“ poznamenal jsem, abych něco řekl.

„Co vás to napadá,“ urazil se prodavač mořských ryb, „toto mládě žraloka bylo usmrceno harpunou. Nechcíplo, rozumíte. Je uměle zmrzlé.“

„Co stojí jeden kilogram?“

„My žraloky na kila neprodáváme. To je reklamní exemplář. Na noc přijde vždy do ledu. Jestli chcete mořskou rybu k smažení, můžeme vám doporučit mořský jazyk, kambalu, čerstvou tresku i s návodem, jak upravovat mořské ryby.“

Koupil jsem půl kilogramu kambaly a vrátil se k svým nevyspalým společníkům.

„Šestnáctiměsíční žralok,“ řekl jsem, „chycen na ostrově Helgolandu. Usmrcen výstřelem z dělové lodice, když potopil ponorku, která ho chtěla vyhodit torpédem do povětří. Reklamní exemplář. Na noc přijde vždy do ledu.“

Bývalý krotitel hadů a majitel blešího cirkusu Mestek se zamyslel.

„Pojďte ku Zlaté lodi,“ vyzval nás, „myslím, že s tím žralokem se dá něco dělat.“

U Zlaté lodi nás s mým balíčkem mořské ryby kambaly nechtěli pustit do výčepu. Rozdělili jsme tedy kambalu poctivě mezi dva řeznické psy, kteří očníhnavše kambalu, ani se jí nedotkli a počali na nás vztekle dorážet a vrčet.

Mohli jsme však jít do výčepu U Zlaté lodi, kde jsme si poručili koňak a čekali, co řekne Mestek.

„Před léty,“ řekl Mestek po dlouhé chvíli, „měl jsem skleněnou bednu. V té bedně jsem měl užovku, kterou jsem představoval jako mládě krajty tygrovitě spárené s hroznýšem. Dal jsem udělat plakáty a vozil jsem ji po celé Moravě a vydělal na ní pět set zlatých.